Malwina Bakalarska – scenariusz
Aleksandra Gutowska – materiały dodatkowe
Fundacja „Kultury Świata"

SCENARIUSZ ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH DLA DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM (3-5 lat)

Warsztaty wyrobu instrumentów perkusyjnych wzorowanych na oryginalnych grzechotkach afrykańskich

Opis i cel dydaktyczny zajęć:
Zajęcia mają na celu przybliżenie dzieciom jednego z najważniejszego dziedzictwa kulturowego Afryki, jakim jest jej muzyka i gra na instrumentach perkusyjnych. Mają również w założeniu rozwinąć wyobraźnię i sprawności manualne dziecka poprzez plastyczną część zajęć. Połączenie materiałów codziennego użytku, które zostaną użyte do wyrobu instrumentów perkusyjnych ma za zadanie stymulację kreatywności dzieci.
Dwoma podstawowymi zadaniami zajęć jest: wyrób prostych instrumentów perkusyjnych - grzechotek oraz próba wspólnego muzykowani. Dzięki temu przedszkolaki będą mogły doświadczyć wspólnej gry na zrobionych przez siebie instrumentach. Pozwoli im to na rozwinięcie zmysłu muzycznego i wyczucia rytmu, który jest podstawą w każdej muzyce, a szczególnie w muzyce afrykańskiej. Poprzez zabawę będą mogły poczuć afrykańskiego ducha sztuki.

Materiały dydaktyczne:
- W miarę możliwości warto zapewnić oryginalnie wykonane w Afryce instrumenty, takie jak bęben lub grzechotki.
- Pudełka tekturowe po herbacie, ryżu itp. (dla każdego dziecka 1 pudełko w celu wykonania jednej grzechotki).
- Nożyczki (ilość zależna od liczebności grupy, standardowo jedna para nożyczek powinna przypadać na trójkę dzieci).
- Taśmy samoprzylepne (ilość zależna od liczebności grupy, standardowo jedna taśma powinna przypadać na trójkę dzieci).
- Kleje w sztyfcie (ilość zależna od liczebności grupy, standardowo jeden klej powinien przypadać na trójkę dzieci).
- Papier kolorowy i/lub krepina do oklejenia pudełek po produktach spożywczych (ilość zależna od liczebności grupy).

® Fundacja „Kultury Świata"
Scenariusz został opracowany w ramach projektu: Metody, techniki, materiały dydaktyczne – jak uczyć przedszkolaki języka angielskiego (Kamerun), który był współfinansowany z programu polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2010 roku.

- Rafia (1 pęczek, dostępny w większych kwiaciarniach i sklepach ogrodniczych).
- Zakupione w sklepie spożywczym ziarna grochu, fasoli, ryżu i kaszy jaglanej.

Dekoracje:
Na ścianach (w miarę możliwości prowadzącego) powinna być zawieszona jak największa ilość różnych mat afrykańskich, batików, masek, itp., jako uzupełnienie rozmowy wstępnej na temat sztuki afrykańskiej, obok muzyki – dziedzictwo sztuk plastycznych.
Pozostałe ściany należy udekorować kolorowymi planszami w wymiarze A1, które przedstawiają wszystkie najważniejsze instrumenty muzyczne używane do gry w krajach Afryki Subsaharyskiej, (istnieje możliwość wypożyczenia takich gotowych plansz z Fundacji „Kultury Świata").

Uwagi:
Przygotowując się do tych warsztatów muzyczno – plastycznych należy miesiąc wcześniej zacząć zbieranie pustych pudełek po herbacie, ryżu, itp., aby zapewnić każdemu uczestnikowi zajęć po jednym pudełku na przygotowanie grzechotki lub można również poprosić opiekuna dzieci, aby każde z nich przyniosło ze sobą po jednym pustym pudełeczku.

Przebieg zajęć:
Po przywitaniu dzieci, należy przeprowadzić z nimi pogadankę na temat dekoracji sali i zapoznać ich z nazwami afrykańskich instrumentów znajdujących się na planszach.
Następnie prowadzący powinien w miarę możliwości zaprezentować brzmienie oryginalnych instrumentów znajdujących się w sali i pozwolić każdemu dziecku po koli wystukać jakiś rytm na bębnie.
W dalszej części zajęć należy podzielić dzieci na 4 mini grupy, rozdać im materiały plastyczne oraz przygotowane ziarna fasoli, grochu, itd., tak aby każda grupa miała jeden rodzaj ziaren, które będą wydawały podobne brzmienie po umieszczeniu ich w środku pudełka.
Następnie należy poinstruować każdą z grup, w jaki sposób będą wykonywać własnoręcznie grzechotki i zachęcić dzieci do udekorowania gotowych grzechotek kolorowym papierem, krepiną i rafią.
Po wykonaniu już przez każde dziecko jego własnej grzechotki, powinna nastąpić nauka czterech podstawowych rytmów z użyciem zrobionych grzechotek.
Prowadzący powinien poprosić każdą grupę o zaprezentowanie odgłosu jej grzechotek, aby dzieci usłyszały różnicę dźwięków przy potrząsaniu grzechotkami wypełnionymi grubymi ziarnami fasoli i na przykład drobniejszymi od fasoli ziarnami ryżu.
Na zakończenie następuję wspólna gra na instrumentach, prowadzona przez rytm bębna.
Po skończonym muzykowaniu można zachęcić dzieci do zatrzymania ich grzechotek i wypróbowaniu gry na nich w domu lub w przedszkolu.

® Fundacja „Kultury Świata"
Scenariusz został opracowany w ramach projektu: Metody, techniki, materiały dydaktyczne – jak uczyć przedszkolaki języka angielskiego (Kamerun), który był współfinansowany z programu polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2010 roku.

Na koniec prosimy dzieci o ustawienie się w kółku i żegnamy je słowami „do widzenia" przy wybiciu prostego rytmu, tak aby na każdą sylabę „do-wi-dze-nia", przypadało jedno potrząśniecie grzechotką.

Materiały dodatkowe dla nauczyciela

Najbardziej znanym instrumentem z kontynentu afrykańskiego jest bęben (głównie djembe). Bębny były wykorzystywane w bardzo wielu wydarzeniach lokalnych społeczności (podczas ceremonii i obrzędów religijnych, uroczystości narodzin, zaślubin oraz pogrzebów, towarzyszyły wojownikom oraz orszakom królewskim). Tradycyjnie stanowiły podstawowy system komunikowania się na odległość. Mowa bębnów imitowała tonalność i inne cechy prozodyczne wielu języków w leśnych regionach Afryki Zachodniej i Środkowej.

Słowniczek instrumentów muzycznych

Djembe (czytaj Dżembe) - to bęben w krztałcie kielicha lub klepsydry zrobiony z drewna, o membranie oryginalnie z koziej (a niegdyś antylopiej) skóry. Aktualnie można spotkać też djemby ze skóry sztucznej (np z naciągów perkusyjnych). Djembe wywodzi się z obszarów zachodniej Afryki, choć obecnie jest prawdopodobnie najbardziej rozpowszechnionym instrumentem etnicznym na świecie. Prawie każdy zaczyna naukę właśnie od djembe (podaję za: www.djembe.pl).

Kora - jest to rodzaj harfy, bardzo popularny w Zachodniej Afryce, szczególnie w Casamance (region Senegalu). Ma 21 strun, które są osadzone na mostku z rowkami(jak w skrzypcach). Korpus zbudowany jest z dużego zasuszonego owocu tykwy, na ktory nałożona jest krowia skóra, tak, że zakrywa ona prawie całą tykwę. Po bokach znajdują się otwory akustyczne, z których wydobywa się dźwięk. Dodatkowo, korpus zaopatrzony jest w dwa kołki, służące za uchwyty. Gryf, do którego umocowane są struny, wykonany jest z twardego drewna i zaopatrzony w skórzane opaski, którymi stroi się struny. Wirtuozem Kory jest np. Mamadou Diabate (podaję za: www.djembe.pl).

Dun-dun (Dundum, Doundoun, Djundjun) - jest to zestaw dwóch lub trzech cylindrycznych bębnów, z dwóch stron obciągniętych skórą. Ułożone są poziomo, a dźwięk wydobywa się poprzez uderzanie w skórę drewnianą pałką. Na górze każdego z dundunów umieszczony jest metalowy dzwonek, w który uderza się niewielkim metalowym prętem. Największy dundun nosi nazwę dunumba, średni sangban, a najmniejszy kenkeni. Melodie wygrywane na dundunach stanowią podstawę rytmu. Każdy z bębnów powinien być obsługiwany przez jedna osobę (podaję za: www.djembe.pl).

® Fundacja „Kultury Świata"

Scenariusz został opracowany w ramach projektu: Metody, techniki, materiały dydaktyczne – jak uczyć przedszkolaki języka angielskiego (Kamerun), który był współfinansowany z programu polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2010 roku.

Balafon - to instrument z rodziny ksylofonów, czyli składa się z zestawu różnej wielkości sztabek drewnianych, uderzanych przez grającego za pomocą pałeczek. Poniżej znajdują się owoce tykwy stanowiące nagłośnienie dla wydobywanych dźwięków. Wysokość wydobywanych z niego dźwięków zależy od długości, grubości i twardości drewna użytego do wykonania sztabek klawiatury. Im sztabka jest dłuższa, grubsza i twardsza, tym niższy jest jej ton. Balafon to najczęściej używane określenie na ten rodzaj instrumentu. W różnych rejonach Afryki występuje on pod wieloma innymi nazwami, często też różni się nieco budową, wielkością czy rodzajem użytych rezonatorów. Zaskakująca jest ilość odmian i nazw tegoż instrumentu: Akadinda, Ambira, Bala, Balafon, Balangui, Balo, Baza, Dimba, Dipela, Dyomoro, Dzil, Elong, Endara, Ilimba, Kalanba, Kponimbo, Kundu, Madimba, Madimba, Marimba, Mbila, Mbira, Medzang, Mutondo, Rongo, Shijimba, Silimba, Timbila, Valimba (podaję za: www.djembe.pl).

Grzechotki (Jabara, Djabara, Shekere) - grzechotka wykonana z wysuszonego owocu tykwy, na którą nałożona jest siatka z przywiązanymi koralikami, bądz nasionami. Technik gry na jabarze jest wiele, między innymi potrząsanie całą jabarą, odpowiednie pociąganie samej siatki, uderzanie w jabarę. Zazwyczaj wyznacza puls rytmu (podaję za: www.djembe.pl.

Bibliografia:

www.djembe.pl
www.strefarytmu.pl
www.szczyptaswiata.pl
Encyklopedia instrumentów muzycznych świata, Warszawa, Wydawnictwo Bellona, 1996;
Piłaszewicz S., Rzewuski, E., *Wstęp do afrykanistyki*, Warszawa, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2004.

® Fundacja „Kultury Świata”

Scenariusz został opracowany w ramach projektu: Metody, techniki, materiały dydaktyczne – jak uczyć przedszkolaki języka angielskiego (Kamerun), który był współfinansowany z programu polskiej pomocy zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2010 roku.